

تحلیل اثربخشی آموزش مجازی: راهکارهایی برای بهبود نتایج یادگیری

محسن توده رنجبر*^۱، فاطمه عراقی^۲، محمد رضا قلی پور^۳

۱. دکتری پژوهشگری علوم اجتماعی دانشگاه تهران، تهران، ایران

۲. کارشناس ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳. کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی دانشگاه تهران، تهران، ایران

چکیده

با ورود به دنیای آموزش آنلاین، اغلب با مفهوم جذابیت و انعطاف پذیری روبرو می شویم. این نوع آموزش برای بسیاری از افراد، از جمله دانش آموزان، دانشجویان و حتی افراد شاغل، فرصتی برای آسان سازی فرآیند یادگیری به دور از شلوغی و مشکلات مربوط به رفت و آمد فراهم می کند. با این حال، چالش هایی نیز وجود دارد: آیا تمام افراد مهارت های لازم برای شرکت مؤثر در کلاس های آنلاین را دارند؟ آیا مربیان و معلمان با استراتژی های مدرن تدریس آنلاین آشنا هستند یا همچنان به روش های سنتی پایبندند؟ در این مقاله، به بررسی ویژگی ها و مزایای آموزش آنلاین پرداخته ایم و عواملی را که موجب تمایل بیشتر افراد به این نوع آموزش می شود، تحلیل کرده ایم. همچنین، در پایان مقاله به بررسی استراتژی های کلیدی برای موفقیت در زمینه آموزش و تدریس آنلاین پرداخته ایم تا به سوالات و نیازهای یادگیری در این حوزه پاسخ دهیم.

واژگان کلیدی: آموزش مجازی، یادگیری، افزایش اثربخشی

مقدمه :

هیچ چیزی در دنیا وجود ندارد که خوب مطلق یا بد مطلق باشد. هر شرایطی، هر روشی و هر دیدگاهی از یک نظر خوب است و از یک نظر بد! این موضوع در رابطه با آموزش مجازی و غیرمجازی نیز صدق می کند. درست است که در دوران کرونا ما همه مجبور شدیم از این روش آموزشی برای خود و فرزندان خود استفاده کنیم ولی به راستی کدام یک از دیگری بهتر است؟ بهترین جواب برای این سوال این است که هیچکدام نسبت به دیگری بهتر نیست و هر کدام از این روش ها ممکن است برای شخصی خاص دارای شرایطی خاص بهترین گزینه باشد (فاضلی و همکاران، ۱۴۰۳).

در این مقاله قصد داریم با مقایسه آموزش مجازی و حضوری دوره ابتدایی دید روشنی در رابطه با هر یک از روش ها در اختیار شما قرار دهیم.

۲- بیان مسئله

تفاوت کلاس مجازی و حضوری بسیار است. برخی از این تفاوت ها پررنگ تر هستند و برخی کمتر به چشم می آیند. در زیر به مهمترین آنها اشاره می کنیم.

۲-۱- سطح یادگیری

چه بخواهیم و چه نخواهیم سطح یادگیری در آموزش حضوری تا حد قابل قبولی بهتر است، اما چرا؟ به خاطر اینکه دانش آموز از نزدیک با معلم در ارتباط است و این دو بهتر با هم تعامل برقرار می کنند. در کلاس حضوری وقتی معلم درس را ارائه می دهد با سوال هایی که مطرح می کند و با توجه به زبان بدن دانش آموزان به راحتی می تواند تشخیص دهد که کدام دانش آموز درس را فراگرفته و کدام دانش آموز نه! به این صورت بهتر می تواند نقاط ضعف دانش آموزان را بیابد و رفع کند.

این در صورتی است که در آموزش مجازی شرایط همچنین تعاملی مهیا نیست. در کنار این مسئله برخی از خانواده ها نظارت درستی بر سلامت انجام تکالیف یا جلسه امتحانات دانش آموزان ندارند. برخی دانش آموزها از این فرصت استفاده می کنند و ترجیح می دهند با تقلب کردن این پیغام را به معلم خود ارسال کنند که همه چیز را یاد گرفته اند. برخی از دروس هم عملی محور هستند و وقتی به صورت غیرحضوری و غیرعملی به دانش آموز ارائه شوند نتیجه خوبی حاصل نمی شود. و این شاید از مهمترین موارد تفاوت آموزش غیرحضوری و حضوری باشد. البته در مقاطع بالاتر این تفاوت کمتر خواهد شد. چون دانش آموزان مقاطع بالاتر درک درستی از آموزش دارند و بهتر با کلاس های مجازی ارتباط برقرار می کنند. البته با استفاده از راهکارهای بهتر شدن آموزش مجازی توسط معلم ها می توان سطح یادگیری کودکان را در کلاس های غیرحضوری بالاتر برد.

برای افزایش سطح یادگیری دانش آموزان در فرایند آموزش مجازی، راهکارهای متعددی ارائه شده است، با این حال یکی از موثرترین روش های دریافت بازدهی بالا در کلاس های مجازی بکارگیری خلاقیت در تدریس مجازی می باشد (فاضلی و همکاران، ۱۴۰۳).

۲-۲- نظم و انضباط

شاید یکی از فلسفه های مدرسه رفتن این باشد که کودکان نظم و انضباط را یاد بگیرند و مفهوم قانون و قانونمندی را درک کنند. آنها باید سر ساعت مقرر از خواب بیدار شوند و به مدرسه بروند. ساعات مشخصی با رعایت قانون کلاس یک جا بنشینند و در محضر معلم باشند. یاد بگیرند و پاسخ بدهند. مسئولیت تکالیف خود را برعهده بگیرند و آنها را انجام دهند.

در آموزش مجازی این شرایط به اندازه آموزش حضوری وجود ندارد. خیلی از کودکان به بهانه های مختلف از شرکت در کلاس های مجازی سرباز می زنند. شاید باورشان نشود ولی برخی از والدین نیز به این مسئله دامن می زنند و با کودک خود همکاری می کنند. به جای او سر کلاس حاضر می شوند تکالیفش را انجام می دهند بدون توجه به این که این اصلا به نفع فرزند آنها نیست. آنها باید بدانند نمره بالا گرفتن هدف درس خواندن نیست. هدف از درس خواندن فرزند آنها رشد و تعالی است.

۲-۳- آرامش روانی

درس خواندن در محیطی امن و آرام باعث می شود که سطح یادگیری بالا برود. برای برخی از کودکان این محیط امن و آرام خانه است و برای برخی دیگر بیرون از خانه. به طور کلی مدرسه بهترین محیط برای درس خواندن است. در مدرسه کودکان از محیط خانه و مشکلات احتمالی موجود در آن دور می شوند و با فکری آزاد به درس خواندن می پردازند. در مدرسه همیشه منوال به یک صورت است. تنها دغدغه ای اصلی کودکان درس خواندن است.

۲-۴- سطح تمرکز

تفاوت کلاس مجازی و حضوری بعدی تمرکز حواس است. در مدرسه قرار نیست مهمان بیاید، خواهر و برادرها با هم دعوا کنند، تلویزیونی روشن شود و دستگاه بازی حواس کودک را به خودش پرت کند. به طور کلی سطح تمرکز کودکان در مدرسه بالاتر است.

۲-۵- روابط اجتماعی

یکی از مهمترین موارد در مقایسه آموزش مجازی و حضوری دوره ابتدایی اصل روابط اجتماعی است. یکی از فلسفه های شرکت در کلاس های مجازی این است که کودکان وارد اجتماع شوند و روابط اجتماعی را آموزش ببینند. مخصوصا در دوران ابتدایی که سال های اولیه ورود کودک به اجتماع است. هر چقدر که روابط اجتماعی کمتر باشد کودک منزوی تر می شود کمتر می تواند در آینده روابط موثر داشته باشد و بیشتر با تنهایی خو می گیرد.

۲-۶- هوش هیجانی

در مدرسه اتفاقات مختلفی رخ می دهد. ارتباط با معلم ها و دانش آموزهای دیگر مدام کودک را به چالش می کشاند. او در مدرسه در موقعیت های مختلفی قرار می گیرد. برای اینکه بهترین عملکرد را در این موقعیت ها داشته باشد باید از هوش هیجانی خود کمک بگیرد. در نتیجه حضور در اجتماع مدرسه علاوه بر اجتماعی کردن کودک موجب تقویت هوش هیجانی او نیز می شود.

۲-۷- انعطاف پذیری در مکان و زمان

یکی دیگر از مهمترین موارد در مقایسه آموزش مجازی و حضوری دوره ابتدایی انعطاف پذیری در مکان و زمان است. کودک ابتدایی قرار نیست برای فراگیری علم و دانش به مکان و زمان خاصی محدود شود. و این می تواند برای برخی از کودکان و خانواده هایشان بی نهایت لذت بخش باشد (Drexel University School of Education).

۲-۸- هزینه ها

در مقایسه آموزش مجازی و حضوری به هزینه ها نیز باید توجه شود. هر کدام از این روش ها هزینه های مربوط به خود را دارند. در آموزش حضوری مواردی مثل فرم مدرسه کیف لوازم التحریر نو کمک به مدرسه و ... وجود دارد. در آموزش مجازی وسایلی مثل موبایل و اینترنت نیاز است. نمی توان گفت هزینه کدام یک بیشتر است. هر یک از کلاس های مجازی و حضوری مزایا و معایب خاص خود را دارند که به عوامل و متغیرهای بسیاری بستگی دارد. همانطور که در مقایسه آموزش مجازی و حضوری دوره ابتدایی تفاوت های زیادی وجود دارد. شاید تصور کنید که در این مقایسه آموزش حضوری برنده می شود. بله کاملاً درست است. مخصوصاً برای مقطع ابتدایی به نظر می رسد آموزش مجازی نمی تواند تمام نیازهای کودکان و معلمان را از یک محیط مناسب آموزشی برطرف کند. با این حال کلاس های مجازی کاملاً نوپا هستند و ممکن است در آینده بهتر و موثرتر شوند و در نتیجه مزایا و معایب آموزش مجازی نیز دست خوش تغییر شود. معلم ها با استفاده از خلاقیت در تدریس مجازی می توانند به این تغییرات کمک کنند (Drexel University School of Education).

۳- عواملی که بر انگیزه دانش آموزان در کلاس های آنلاین تأثیر می گذارد ؟

انگیزه دانش آموزان در کلاس آنلاین می تواند درونی یا بیرونی باشد. در حالیکه انگیزه درونی مربوط به انرژی درونی است که علاقه به یادگیری را پشتیبانی می کند، انگیزه بیرونی با عوامل بیرونی مرتبط است که یادگیرندگان را تحریک می کند. این عوامل بیرونی می تواند به عنوان مثال: رفتار معلمان، موضوعات یادگیری، تعامل بین معلم و فراگیران و ... باشد.

۱-۳- عوامل داخلی

عوامل داخلی با ویژگی های خود شخص مرتبط است. عدم شناخت توانایی های خود در یادگیری و دشواری درک مطالب در یادگیری آنلاین می تواند اضطراب دانش آموزان را افزایش دهد و انگیزه آن ها برای یادگیری در کلاس های آنلاین را کاهش دهد. راحتی و انعطاف پذیری می تواند تأثیر مهمی بر انگیزه دانش آموزان برای یادگیری آنلاین داشته باشد. رویکردهای آموزشی نامناسب، مشکلات فنی و اختلالات ارتباطی باعث عدم انگیزه دانش آموزان و انصراف آن ها می شود. وجود یا عدم وجود تعامل اجتماعی در محیط یادگیری آنلاین می تواند تأثیرات متفاوتی بر انگیزه یادگیرندگان آنلاین داشته

باشد. سطح تعامل دانش آموز با مفاد آموزشی به طور قابل توجهی بر انگیزه یادگیرنده در محیط های یادگیری آنلاین مرتبط است.

۳-۲- عوامل بیرونی

عوامل بیرونی انگیزه دانش آموزان در کلاس آنلاین، به جنبه هایی از محیط یادگیری اشاره دارد. پشتیبانی از دانش آموزان بر رضایت آن ها از آموزش آنلاین تأثیر می گذارد. برای یادگیری آنلاین، پشتیبانی از مشکلات فنی و چالش هایی که دانش آموزان در کلاس آنلاین با آن مواجه هستند (به عنوان مثال کمبود وقت و نیازهای خانواده) در شرکت آنها در دوره های آنلاین مهم است. آموزش کافی برای استفاده از فناوری لازم، رضایت دانش آموزان را از کلاس های آنلاین، بهبود می بخشد. همچنین انگیزه در کلاس های آنلاین تحت تأثیر جو کلی محیط آموزشی و سازمانی قرار دارد (منصوری، ۱۴۰۳).

۴- نکات طلایی موثر در یادگیری کودکان در کلاس مجازی

آموزش مجازی به عنوان یک ابزار کمک آموزشی در بسیاری از مقاطع تحصیلی مورد استفاده قرار می گیرد و از سوی آموزگاران توصیه می شود. ابزارهای آموزشی و کلاس های مجازی به کودکان کمک می کنند تا مباحث درسی را بهتر به خاطر بسپارند و میزان علاقه ی آنها را به مطالعه و یادگیری بیشتر می نمایند. علاوه بر این، آموزش های مجازی با ایجاد حس همکاری و کارهای گروهی، به کودکان می آموزند تا با همسالان خود تعامل بیشتری داشته باشند و دروس را با یکدیگر تمرین و دوره کنند.

مطالعات نشان می دهد دانش آموزانی که با استفاده از منابع کمک آموزشی (از جمله ویدیوهای آموزشی و کلاس های مجازی) دروس را مطالعه می کنند، نتیجه ی بهتری را کسب خواهند کرد. دلیل اصلی موفقیت و افزایش یادگیری کودکان در کلاس مجازی، استفاده از حس بینایی و شنوایی به صورت همزمان است. این دو حس از مهم ترین حواس انسانی به شمار می آیند و زمانی که هر دو حس فعال باشد، یادگیری به بهترین شکل ممکن صورت می گیرد.

آموزش کودکان در کلاس مجازی و استفاده از ابزارهای دیجیتال موجب می شوند تا کودکان مهارت ایجاد هماهنگی چشم و دستان خود را تقویت کرده و از نظر هوشی از سایر کودکان پیش تر باشند. این مهارت موجب می شود تا قدرت حل مساله و یادگیری کودکان افزایش یافته و توانایی تفکر در کودکان تقویت شود.

علاوه بر این، کودکان به استفاده از ابزارهای دیجیتال بیشتر از مطالعه کتاب علاقه مند هستند و همین مساله در بهبود کیفیت یادگیری کودکان در کلاس مجازی تأثیر بالایی دارد. از طرفی، آموزش مجازی موجب می شود که دانش آموزان بیش فعال نیز بتوانند آسان تر مفاهیم درسی را مطالعه کنند. در ادامه، چند نکته ی مهم و طلایی را مورد بررسی قرار خواهیم داد که به یادگیری کودکان در کلاس مجازی کمک می کنند (معینیان و بنی سی، ۱۳۸۵).

۴-۱- با یک دوره آنلاین مانند یک دوره "واقعی" رفتار کنید

وقتی نوبت به کلاس های آنلاین می رسد، برخی افراد توجه لازم را به آموزش آنلاین نمی کنند و چون در مکان آموزش حضور ندارند به مانند یک دوره واقعی و آموزش آنلاین رفتار نمی کنند و این بزرگترین قدم آن ها برای شکست و عدم موفقیت است. برای رسیدن به یک نتیجه ایده آل شما باید نظم و ترتیب خود را داشته باشید و بگویید، "من می خواهم روی این موضوع کار کنم". پس باید مصمم در مورد دوره هایی که ثبت نام کرده اید برنامه ریزی کنید. باید با

کلاس های آنلاین به همان روشی که در یک کلاس حضوری رفتار می کردید، عمل کنید یا حتی برخی اوقات بهتر از آن نیز رفتار کنید. این یک شروع صحیح و یک استراتژی درست در آموزش آنلاین است. اگرچه می توانید زمان مطالعه در طول هفته را تغییر دهید که این ویژگی انعطاف پذیری در آموزش آنلاین می باشد، اما نباید آن را به طور نامحدود به تعویق بیندازید.

۲-۴- فضای مطالعه منظم ایجاد کنید

یک محیط آموزشی برای مطالعه ایجاد کنید. فضایی که با آرامش و تمرکز بتوانید مطالعه کنید و تکالیف را انجام دهید. فضای مطالعه شما میز آشپزخانه باشد، کتابخانه یا غرفه، گوشه ای در کافی شاپ، مهم نیست. مهم این است که تعیین کنید چه نوع محیطی برای شما مناسب تر و باعث آرامش و افزایش تمرکز شما می شود. برای کشف اینکه چه محیطی باعث افزایش بهره وری شما می گردد، باید آزمایش کنید در کجا احساس راحتی و تمرکز بیشتری دارید؟ هر کجا را انتخاب کردید، مطمئن شوید که در آنجا اینترنت پرسرعت وجود دارد، به هیچ وجه یک دوره آنلاین را با برقراری ارتباط ضعیف و سرعت اینترنت کم تجربه کنید زیرا تجربه بسیار تلخی خواهد بود. فراهم کردن یک محیط منظم و با آرامش نیز به شما کمک می کند تا نظم فردی را رعایت کنید. همانطور که در بخش "تفاوت آموزش آنلاین و آموزش آفلاین" بیان کردیم ایجاد نظم فردی یکی از ارکان اصلی در آموزش آنلاین می باشد. دانستن دقیق برنامه های درسی، کتاب ها و تکالیف، به شما در جهت رسیدن به اهدافتان کمک می کند و باعث نتیجه بهتر و حس خوب در پایان دوره برای شما می گردد (معینیان و بنی سی، ۱۳۸۵).

۴-۳- یادگیری بر اساس برنامه ریزی دقیق

تا زمانی که دانش آموز برای درس خواندن، برنامه ی منظمی نداشته باشد و مقدار مشخصی از دروس را هر روز مطالعه و مرور نکند، میزان یادگیری وی در حد متوسط باقی خواهد ماند. به این ترتیب، دانش آموزی موفق خواهد بود که بر اساس برنامه ی درسی پیش رفته و همزمان با مباحثی که در کلاس درس آموزش داده می شود. دانش آموز برای دوره کردن دروس و تماشای ویدیوها بایستی زمان مشخصی در نظر بگیرد. هر روز که درسی جدید را یاد گرفت بلافاصله در همان روز، بایستی ویدیوهای آموزشی را یک بار تماشا کرده و نکات مهم را یادداشت کند. اگر بر اساس همین برنامه پیش برود، مطالب در ذهن او باقی مانده و دیگر فراموش نخواهند شد. در ادامه بایستی کودک را تشویق کنید تا روی برنامه خود پایبند بوده و عادت کند که تمام کارهای خود را بر اساس برنامه ریزی قبلی انجام دهد. توصیه می شود در طول هفته، اوقاتی را برای تفریح و سرگرمی در نظر داشته باشید تا کودک از درس خواندن خسته و دلزده نشود.

۴-۴- تشویق به انجام کارها به صورت مستقل

اگر دانش آموز شما عادت دارد تا شما همیشه در کنارش باشید تا بتواند تکالیفش را انجام دهد یا درسش را دوره کند، بهتر است به مرور زمان، وی را به سمتی هدایت کنید که خود به طور مستقل درس بخواند و با استفاده از تماشای ویدیوهای آموزشی و شرکت در کلاس مجازی، نیازهای خود را برآورده کند.

برای این منظور لازم است تا زمانی را مشخص کنید تا اگر کودک شما به کمک نیاز داشت به او کمک کنید و در برخی از مسائل او را راهنمایی نمایید. اما توصیه می‌کنیم تا جایی که امکان دارد، اجازه دهید خود را به چالش کشیده و مستقل شود. کودکی که بتواند با استفاده از ابزارهای آموزشی و به طور مستقل، درس بخواند در آینده موفق‌تر خواهد بود (امیریان فارسانی و همکاران، ۱۴۰۱).

۴-۵- استفاده از امکانات مفید

برای افزایش کیفیت یادگیری دانش آموزان در کلاس مجازی بایستی امکانات کافی را در اختیار آنها قرار داده و نحوه‌ی استفاده از آنها را نیز به کودک خود آموزش دهید. به عنوان مثال یادداشت برداری در زمان تماشای ویدیوهای آموزشی یا زمانی که کودک در کلاس مجازی حضور دارد، یک روش موثر است. به کودک خود بیاموزید تا یادداشت برداری را به صورت خلاصه اما مفید و موثر انجام دهد.

به کودک خود بیاموزید تا از امکانات مختلف لوازم دیجیتال در جهت بهبود کیفیت یادگیری استفاده کند. یادگیری کودکان در کلاس مجازی با آموزش استفاده از ابزار دیجیتال، آسان‌تر خواهد شد. به عنوان مثال دانش آموز می‌تواند در زمان شرکت در کلاس مجازی، صدا یا تصویر معلم و جلسات کلاس را ضبط کرده و چند بار دیگر آن را تماشا کند. امکاناتی که در اختیار کودکان قرار می‌دهیم موجب می‌شود تا انگیزه و علاقه‌ی بیشتری در آنها ایجاد شده و کیفیت یادگیری کودکان در کلاس مجازی بهبود یابد.

۴-۶- حس مسئولیت پذیری را افزایش دهید

اهداف خود را در ابتدای دوره تعیین کنید. همانطور که در کلاس های آنلاین پروژه ها و تکالیف عملی یا تئوری را انجام می دادید و خود را در قبال آن مسئول می دانستید، در دوره های آنلاین نیز حس مسئولیت پذیری خود را بالا ببرید. با سازماندهی و ابتکار عمل، از نرم افزار های جدید برای انجام پروژه ها و ارائه های خود در کلاس استفاده کنید. برای زمان انجام پروژه ها و آزمون های آنلاین برنامه ریزی کنید. در گروه های گفتگو تیم هایی برای انجام پروژه های گروهی ایجاد کنید. مطمئن باشید در فضای آموزش آنلاین بهتر می توانید برنامه ریزی کنید و محدودیت زمان ندارید. به این ترتیب می توانید بیشترین بهره را از کلاس آنلاین خود ببرید (امیریان فارسانی و همکاران، ۱۴۰۱).

۴-۷- مدیریت زمان را تمرین کنید

انعطاف پذیری در ایجاد برنامه های شخصی، اغلب یکی از بزرگترین جذابیت های شرکت در کلاسهای آنلاین است. اگر مهارت کافی در مدیریت زمان نداشته باشید، این آزادی عمل به ضرر شماست! اگرچه نحوه مدیریت زمان، به برنامه، سبک یادگیری و شخصیت شما هم بستگی دارد، اما در اینجا چند نکته ارزشمند برای کمک به شما در تمرین و بهبود مهارت های مدیریت زمان را خدمتان عرض می کنیم:

۴-۷-۱- **برنامه ریزی ماهانه:** در ابتدای ترم و یا دوره های آموزش آنلاین به برنامه درسی نگاه کنید و تکالیف اصلی را یادداشت کنید. آنها را در تقویمی که مرتباً بررسی می کنید علامت گذاری کنید تا بدانید که در هفته های آینده چه تکالیفی در انتظار شما است. در همان ابتدا تاریخ و ساعت های تفریحات و شرکت در مراسمات مختلف را نیز در تقویم مشخص کنید تا به صورت دقیق زمان های اوقات فراغت و زمان مطالعه را از هم تفکیک کنید.

۴-۷-۲- برنامه ریزی هفتگی: یک برنامه هفتگی ایجاد کنید و از آن پیروی کنید، ساعات خاصی را هر هفته برای مطالعه، انجام تکالیف، بازیابی فایل ضبط شده کلاس (در صورت نیاز) و شرکت در گروه های گفتگو تعیین کنید. برای انجام برنامه های هفتگی و ماهانه خود می توانید یادآوری هایی را نیز برای خود تنظیم کنید.

۴-۷-۳- تنظیم تایمر: برای هر کار زمان مشخصی اختصاص دهید. مثلاً هنگام انجام تکالیف خود، سعی کنید زمان را تنظیم کنید و براساس تایمر پیش بروید.

۴-۷-۴- پرسش و پاسخ کلیدی: در طول کلاس های آموزش آنلاین، به صورت دوره ای نحوه عملکرد خود را بررسی کنید. از خود بپرسید: چقدر زمان را به خواندن دوره و تکالیف اختصاص دهم؟ پرسش و پاسخ به این سوالات در برنامه و نظم فردی شما بسیار تاثیرگذار خواهد بود. گاهی اوقات اتفاقات و کارهایی که انتظار انجام آن را نداشتید پیش می آید لذا برای انجام آن ها نیز باید وقت اضافی داشته باشید. بنابراین برنامه ریزی یکی از اصول بسیار مهم در موفقیت آموزش آنلاین است.

۴-۸- حواس پرتی ها را از بین ببرید

هنگام آموزش آنلاین باید تمرکز زیادی داشته باشید تا به نتیجه دلخواه برسید و لازمه این کار از بین بردن مواردی هستند که باعث حواس پرتی و عدم تمرکز شما می شوند به طور مثال هنگام مطالعه سعی کنید موبایل خود را کنار بگذارید تا پیام های رسانه های اجتماعی توجه شما را جلب نکنند و یا اگر با موبایل وارد جلسه شده اید، هشدار ها و آلام های مربوط به رسانه های اجتماعی را غیر فعال کنید.

اینکه چقدر عوامل محیطی و اطرافیان و غیره تمرکز شما را از بین می برد به شخصیت و موقعیت منحصر به فرد شما بستگی دارد. در نهایت، شما باید استراتژی خاصی پیدا کنید که برای شما مناسب باشد.

۴-۹- در بحث ها و گفتگوهای جلسات آنلاین شرکت کنید

برای کمک به درک بهتر مطالب دوره و تعامل با همکلاسی های خود، در قسمت گفتگو ها نظرات خود را بنویسید و یا اگر حین آموزش قسمتی را متوجه نشدید با میکروفن سوال خود را مطرح کنید. حتی درباره نظرات و سوالات همکلاسی های خود نظر دهید و در بحث ها و گفتگو های جمعی شرکت کنید این کار باعث رفع ابهام و تثبیت مطالب آموزشی خواهد شد (معینیان و بنی سی، ۱۳۸۵).

۴-۱۰- چگونه بهتر یاد می گیرید

هنگامی که مکان آموزش و مطالعه خود را تعیین کردید، در مورد زمان و چگونگی انجام آن فکر و برنامه ریزی کنید. اگر فرد سحرخیزی هستید، برنامه ریزی و زمان آموزش آنلاین را در صبح انجام دهید. اگر فردی هستید که تا نیمه های شب بیدار می مانید زمان مطالعه را به بعد از شام موکول کنید و اگر درگیر خانواده هستید و مسئولیت فرزندان بر عهده شماست در اوقات خواب و استراحت فرزندان به مطالعه و یادگیری آنلاین بپردازید. اینجاست که انعطاف پذیری آموزش آنلاین بیشتر از هر زمان دیگری به برنامه ریزی شما کمک می کند.

همه افراد با یک روش و متد خاص یاد نمی گیرند، بنابراین باید در این مورد تحقیق کنید که چه نوع متد آموزشی و مطالعه ای باعث افزایش میزان یادگیری و درک مفاهیم جدید به بهترین شکل ممکن می شود. می توانید از استراتژی های مربوط به مطالعه استفاده کنید.

به طور مثال، اگر فردی هستید که با تماشای فیلم ها و ویدئو های آموزشی و گوش دادن به آن ها بهتر مطالب را درک می کنید، می توانید آموزش های ویدئویی را بررسی و از آن ها نوت برداری کنید. حتما سعی کنید در حین تماشای فیلم مطالب و نکات مهم گفته شده را یادداشت کنید این کار میزان یادگیری شما را چندین برابر افزایش می دهد. دوره های آموزشی آنلاین یک گزینه و فرصت عالی برای به دست آوردن مدرک مورد نیاز و تحقق اهدافتان است. اگرچه دوره های آنلاین چالش های منحصر به فرد خود را دارد، اما پیروی از توصیه ها و مطالب گفته شده در این مقاله به شما کمک می کند تا بیشترین بهره وری و بهترین نتایج را از آموزش آنلاین دریافت کنید (سیفی، ۱۴۰۲).

۵- راهکارهایی برای بهبود آموزش آنلاین

امروزه تکنولوژی و فناوری بخش جدایی ناپذیری از سیستم آموزشی شده است که دانستن روش بهتر شدن آموزش مجازی کمک بسزایی به معلمان میکند.

معلمان و دانش آموزان سبک جدید تدریس و درس خواندن در فضای مجازی را پذیرفته اند اما این پذیرش به تنهایی دال بر عملکرد خوب و موثر کلاس نخواهد بود. هدف اصلی در آموزش و تحصیل، که ارتقای سطح علمی دانش آموزان می باشد هیچ تغییری نکرده است فقط بستر آموزشی متفاوت شده و دانش آموزان نوع جدیدی از آموزش را تجربه می کنند. لذا معلمان به دنبال راه های بهتر شدن تدریس مجازی هستند تا از این طریق عملکرد خود را بهبود بخشند. یکی از تصورات رایج در رابطه با کلاس های مجازی موثر نبودن آموزش و یادگیری دانش آموزان در این بستر آموزشی می باشد. کم توجهی به مطالب و بی مسئولیتی دانش آموزان در برابر تکالیف درسی ناشی از عدم اطمینان به آموزش مجازی و نداشتن اطلاعات کافی در این زمینه می باشد.

ضمن آنکه دانش آموزان برای یادگیری نیازمند یک محیط فعال و پویا هستند با به کارگیری خلاقیت در تدریس مجازی می توان شرایط را برای یادگیری بهتر دانش آموزان فراهم آورد. بنابراین باید راه های بهتر شدن تدریس مجازی را یافت و آنها را به مرحله ی اجرایی رساند.

با به کارگیری استراتژی و تکنیک های نوین می توان عملکرد آموزش مجازی را بهبود بخشید و بازدهی آن را افزایش داد.

بهترین روش برای بهتر شدن آموزش مجازی استفاده درست و بهینه از ابزارهای فناوری در دسترس و ایجاد تعامل با دانش آموزان در فضای مجازی می باشد.

از جمله ساده ترین راهکار های بهبود آموزش آنلاین که در عین حال بسیار موثر و کارا می باشند می توان به موارد زیر اشاره کرد (Darlene, ۲۰۱۴):

۵-۱- مشخص کردن برنامه ی آموزشی و تعیین حد و حدود

در هر محیط آموزشی مشخص بودن مرزها و برنامه ها بسیار مهم هستند، به ویژه در فضای مجازی که این تصور برای دانش آموزان وجود دارد که هر زمان و در هر ساعت می توانند تکالیف درسی خود را ارائه دهند و یا این انتظار را از معلم دارند که در هر ساعت از شبانه روز پاسخگوی آنها باشد.

از طرفی معلمین نیز باید برنامه درسی مشخص و زمان بندی مناسبی برای ارائه مطالب آموزشی، دریافت تکالیف و برگزاری آزمون داشته باشند. برنامه مشخص شده را نیز در اختیار اولیا و دانش آموزان بگذارند به عنوان مثال روز، ساعت، موضوع درسی و مدت زمان آموزش و فعالیت دانش آموزان را مشخص کنند.

نداشتن برنامه آموزشی و مشخص نکردن مرز و حریم شخصی منجر به بی نظمی و آشفتگی در فرایند تدریس و یادگیری می شود. این مساله کاملاً دو طرفه هست، هم برای معلمان و هم برای دانش آموزان و اولیای آنها در این زمینه مشکلاتی پیش می آید و منجر به کاهش بازدهی کلاس می شود.

۵-۲- تولید محتوای آموزشی جذاب

ارائه محتوای آموزشی جذاب باعث علاقه مندی دانش آموزان به مطالب درسی و فعالیت بیشتر آنها در فضای آموزش مجازی می شود.

همانطور که در کلاس های حضوری یادگیری دانش آموزان مستلزم به کارگیری مهارت های شنیداری، دیداری و ذهنی می باشد در فضای مجازی نیز این امر اهمیت بسزایی دارد.

لذا معلمان با ارائه مطالب درسی و تولید محتوای آموزشی سمعی و بصری می توانند توانایی های ذهنی و مهارت های دانش آموزان را به چالش بکشانند، به ویژه در تدریس مجازی ریاضی، علوم، فیزیک و دروس دیگر با استفاده از ابزارهای فناوری به تولید محتوای آموزشی خلاقانه بپردازند. محتوای آموزشی در فضای مجازی می تواند به شکل های زیر باشد:

فیلم آموزشی ضبط شده و تهیه توسط معلم، فایل های صوتی، فیلم های کوتاه، تصاویر گرافیکی، عکس های اسلایدی، فایل های پی دی اف و پاورپوینت

۵-۳- استفاده از فیلم ها و نرم افزارهای آموزشی و تورهای آنلاین

به کارگیری نرم افزارها و فیلم های کمک آموزشی از جمله روش های بهتر شدن تدریس در فضای مجازی می باشند که همگام با آموزش معلم موجب تثبیت و نهادینه شدن مطالب آموزشی می شوند.

فیلم های آموزشی از ابزارهای آموزشی سمعی و بصری قوی هستند که در این شرایط کمک شایانی به معلمان و اولیا در آموزش دانش آموزان می کنند و زمینه را برای یادگیری هرچه بیشتر دانش آموزان فراهم می آورند.

نرم افزارهای آموزشی نیز با ایجاد فضای آموزشی پویا و ارائه محتوای آموزشی خلاقانه از جمله ابزار های کمک آموزشی مطرح می باشند به ویژه در مقطع ابتدایی. در حال حاضر بسیاری از اولیا و معلمان استفاده از نرم افزارهای آموزشی پایه ای ابتدایی را در برنامه آموزشی خود قرار داده اند.

با توجه به مباحث تدریسی می توانید تورهای آموزش آنلاین برگزار کنید. به طور مثال برای علوم دانش آموزان می توانید مستندهای مربوط به آن مبحث را آماده کنید تا آموزش از یکنواختی خارج شود.

۵-۴- دانش آموزان را سرگرم کنید

شما می توانید در زمان استراحت دانش آموزان، داستانی مناسب با سن دانش آموزان برای آنها تعریف کنید، تا همراه با زمان استراحت، داستانی سرگرم کننده هم شنیده باشند. معلم می تواند از خاطرات یا ضرب المثل های آموزنده را که به یاد دارد هم با دانش آموزان در میان بگذارد.

۵-۵- تشکیل گروه های آموزشی کوچک

کوچک نگه داشتن اندازه گروه های کلاسی موجب ارزیابی دقیق تر دانش آموزان و کنترل کلاس مجازی می شود. در گروه های آموزشی کوچک ضمن برقراری ارتباط عمیق تر با دانش آموزان و دریافت بازخور از آنان، معلمین می توانند ارزیابی بهتری از عملکرد دانش آموز داشته و به شناخت دقیق تری از توانایی های دانش آموزان و نقاط ضعف و قوت آنان دست یابند.

۵-۶- یکپارچه سازی کنید

یکپارچه سازی به این معنی است که بخش های جدا از هم در کلاس های آنلاین را تجمیع کرده و اطلاعات مشترک را فاکتور بگیرید. به طور مثال می توانید قست تکالیف، تدریس، حضور و غیاب، آزمون و... را یکپارچه سازی کنید تا در طی آموزش درگیر موارد تکراری نشوید و آموزش به راحتی انجام شود. برای همگام سازی این اطلاعات نرم افزارهایی وجود دارند که به شما کمک می کنند. نرم افزار Good Sync و Salesforce و نرم افزارهایی از این دست یکپارچه سازی را به خوبی انجام می دهند.

۵-۷- تعامل معلم با دانش آموزان

از زمان های قدیم تعامل از جمله راه های انتقال مفاهیم و مطالب بوده است لذا دانش آموزان برای فراگیری مطالب نیاز به برقراری ارتباط دیداری و شنیداری با معلم و همکلاسی هایشان دارند تا به راحتی بتوانند مطالب آموزشی را درک و به تجزیه و تحلیل آن بپردازند. بعضی از دانش آموزان درونگرا هستند و یادگیری مطالب آموزشی از طریق فایل های آموزشی برای آنها کار بسیار آسانی می باشد اما برخی از دانش آموزان برونگرا هستند و یادگیری آنها در گرو حضور فعال آنها و تعامل آنها با دیگران می باشد.

برقراری ارتباط با دانش آموزان از طریق تماس تصویری، ویدیو کنفرانس و سایر پلتفرم ها مانند ادوبی کانکت و اسکای روم و کلاس مجازی شاد امکان پذیر می باشد لذا از طریق برقراری ارتباط دیداری و شنیداری معلمان می توانند به رفع اشکال و دوره ی مطالب درسی بپردازند.

۵-۸- تقویت ارتباط دانش آموزان با یکدیگر

یک گروه مجازی تشکیل دهید تا دانش آموزان بتوانند درباره مباحث آموزشی، کار های گروهی و فعالیت های درسی خود به گفت و گو بپردازند. در این گروه ها دانش آموزان می توانند نظرات و ایده های خود را به اشتراک بگذارند. معلمان می توانند موضوعاتی مرتبط با درس را مشخص کنند و از آنها بخواهند درباره ی موضوع مورد نظر مطالعه داشته باشند و در بازه زمانی مشخص به بحث و گفتمان با یکدیگر بپردازند در این حالت دانش آموزان به صورت غیرمستقیم مطالعاتی با موضوع درس داشته صرفا به خاطر اینکه در گروه حرفی برای گفتن داشته باشند و بتوانند نظرات خود را بیان کنند.

این گروه ها می تواند باعث ایجاد رقابت و انگیزه بین دانش آموزان شود در صورتی که فعالیت در این گروه ها و بحث ها با نظارت کامل معلمین صورت گیرد. معلمان برای ایجاد چنین گروه هایی می توانند از پیام رسان های داخلی استفاده کنند.

۵-۹- تدریس را با بازی و مسابقه ترکیب کنید

دانش آموزان نیاز به هیجان و فعالیت دارند. آن ها با بازی به شدت سمت یادگیری ترغیب می شوند. تدریس همراه با سرگرمی و بازی به دانش آموزان انگیزه یادگیری می دهد. برای مثال شما می توانید مباحث ریاضی را با بهره گیری از بازی با تعداد مشخص دانش آموزان انجام دهید یا تدریس با اشعار آهنگین داشته باشید. با ایجاد مسابقه بین دانش آموزان رقابتی تشکیل می شود که سبب افزایش یادگیری و هیجان آن ها می شود (Darlène, ۲۰۱۴).

۵-۱۰- پرسش و پاسخ و آزمون های آنلاین

یکی از اهرم های محرک دانش آموزان برای درس خواندن و حضور پویا در فعالیت های کلاسی وجود نمره و امتحان می باشد. متأسفانه تا مادامی که پرسش و پاسخ، امتحان، آزمون و از همه مهمتر نمره ای در کار نباشد، درس خواندنی هم در کار نخواهد بود.

در ابتدای شروع هر دوره ی آموزشی طریقه ی نمره دهی خود را در کلاس مشخص کنید، هدف از اینکار تاکید بر نمره محور بودن نیست اما در نظر نداشتن نمره و امتیاز برای عملکرد دانش آموزان تمامی آموزش را زیر سوال می برد و منجر به نادیده گرفتن درس می شود و از همه مهم تر آموزش بدون بازخور هیچ فایده ای ندارد. در این زمینه معلمان می توانند به پرسش و پاسخ از طریق تماس تصویری بپردازند و یا از برنامه ها و سایت های آزمون ساز آنلاین استفاده کنند علاوه بر این برخی از رسانه های پیام رسان قابلیت طراحی سوالات چند گزینه ای را نیز دارند.

برگزاری آزمون و استفاده از سوالات تستی زمینه را برای رقابت دانش آموزان فراهم می کنند و باعث حضور فعال در کلاس های مجازی می شوند.

همینطور برای چالش انگیز کردن فضای آموزشی می توانید برای فعالیت هایی همچون تولید محتوای بصری، پادکست و پاورپوینت در رابطه با موضوعات درسی مشخص شده، امتیاز و نمره در نظر گرفت (Darlène, ۲۰۱۴).

۵-۱۱- تیتتر جذاب انتخاب کنید

برای هر مبحثی که تصمیم به تدریس دارید یک عنوان مناسب انتخاب کنید تا دانش آموز را به یادگیری آن مبحث ترغیب کند. یکی از راه های تاثیرگذار برای ترغیب دانش آموز به یادگیری همین مرحله است. به طور مثال مبحثی که قرار است تدریس شود مورچه هاست، شما می توانید عنوان این آموزش را دانستنی های شگفت انگیز در مورد مورچه ها قرار دهید تا دانش آموز جویای این مبحث شود. انتخاب تیتتر شامل ویژگی های زیر می باشد:

تیتتر باید مختصر و مفید باشد، باید با دقت انتخاب شود، با توجه به درک دانش آموز انتخاب شود، باید کلمات کلیدی در آن فراموش نشود، دور از مطلب نباشد.

۵-۱۲- بیش از حد از تصاویر گرافیکی استفاده نکنید

بیش از حد از تصاویر استفاده نکنید که دانش آموز سردرگم شود. سعی کنید برای هر مبحث از یک یا نهایتاً دو سبک از تدریس استفاده کنید. به طور مثال برای علوم از ویدئو و چند عکس و متن های کوتاه استفاده کنید. خلاقیت بیش از حد ذهن دانش آموز را از هدف تدریس و آموزش منحرف می کند. تمامی موارد گفته شده از جمله روش های بهبود تدریس مجازی بودند که راهکار های ساده و قابل اجرا هستند و هیچ محدودیتی برای انجام دادن آنها وجود ندارد. قدم اول برای بهبود و بهتر شدن آموزش مجازی، همگام کردن دانش آموزان با کلاس مجازی می باشد که با بکارگیری موارد گفته شده می توان دانش آموزان را در این مسیر همراه کرد.

۶- اثرات منفی آموزش مجازی بر کودکان و نوجوانان

۶-۱- مدرسه نرفتن کودکان و نوجوانان

با توجه به آموزش آنلاین و عدم حضور کودکان و نوجوانان در مدرسه می توانیم شاهد نتایج مثبت و منفی زیادی باشیم. محیط مدرسه یکی از موثرترین مواردی است که می تواند باعث بالا رفتن بازدهی در دانش آموزان شود. محیط کلاس، تخته و میز و نیمکت باعث القای بیشتر حس آموزش در دانش آموزان می شود. در این شرایط تدریس نیز برای معلم آسان تر و مفیدتر خواهد بود.

از طرف دیگر در محیط مدرسه علاوه بر فضای آموزشی، وسایل کمک آموزشی بسیاری وجود دارد که دانش آموزان می توانند به وسیله آن ها مسائل درسی را بهتری درک کنند. همچنین معمولا مدارس آزمایشگاه ها و کارگاه های مخصوصی دارند که کودکان و نوجوانان می توانند با حضور در آن ها و انجام عملی مفاهیم، تسلط بیشتری پیدا کنند. متأسفانه آموزش مجازی این فرصت ها را از دانش آموزان می گیرد و در حال حاضر جایگزینی برای آن ها نیست.

۶-۲- محدود شدن ارتباط با همسالان

آموزش مجازی فرصت معاشرت و ارتباط را از کودکان و نوجوانان می گیرد. دانش آموزان با حضور در مدرسه می توانند با دوستان خود ارتباط برقرار کنند. در کلاس ها از یکدیگر کمک بگیرند و در زنگ تفریح ها به بازی و شادی بپردازند. در این شرایط شما باید ارتباط بیشتری با فرزند خود داشته باشید و زمان بیشتری را به او اختصاص دهید.

برقراری تماس و ارسال پیام هیچ گاه نمی تواند جای حضور فیزیکی و دیدار را بگیرد. در روش آموزش مجازی بسیاری از فعالیتهای گروهی دانش آموزان نیز محدود می شود. این مسئله ممکن است به مرور زمان موجب انزوا در کودکان و نوجوانان شود که یکی از بزرگترین مشکلات آموزش مجازی است.

در این وضعیت شما به عنوان والدین دانش آموز نیاز است تا زمانی را به فرزند خود اختصاص دهید تا نبود معلم و هم کلاسی های او را جبران نمایید. همچنین نیاز است تا با رسیدگی بیشتر به وضعیت درسی او در بهبود کیفیت آموزش مجازی تلاش نمایید. با قاطعیت می توان گفت هیچ چیز نمی تواند جای حضور در کلاس را بگیرد. ارتباط دانش آموز با معلم و محیط کلاس یکی از دلایل اصلی یادگیری در او است.

حتی وقتی دانش آموز لباس رسمی و فرم مدرسه را به تن دارد باعث افزایش ارتباط او با محیط آموزشی می شود. اما متأسفانه با آموزش آنلاین بسیاری از این موارد امکان پذیر نیستند و می توانند بر میزان یادگیری فرد مؤثر باشند.

۶-۳- عدم ارتباط مستقیم با معلم

از تاثیرگذارترین موارد در بالا رفتن کیفیت آموزش در دانش آموزان ارتباط مستقیم با معلم است. خوشبختانه زیرساختهای مناسبی در آموزشهای آنلاین فراهم شده است و دانش آموزان می توانند معلم خود را ببینند. اما این امکانات و تجهیزات نیز به هیچ عنوان نمی تواند جایگزین حضور فیزیکی معلم در کلاس شود.

از مهم ترین ارتباطات معلم با دانش آموزان ارتباط چشمی است. دانش آموز با نشستن در کلاس و ارتباط چشمی و کلامی با معلم تمرکز بیشتری بر درس پیدا می کند. همچنین ممکن است گاهی اوقات به دلیل کیفیت نامطلوب اینترنت و یا عدم وضوح تصاویر، دانش آموز قادر نباشد نوشته های روی تخته را بخواند یا متوجه موضوعات مهم نشود.

معلمان تا جای ممکن به سوالات دانش آموزان در فضای آنلاین پاسخ می دهند. اما به دلیل کمبود وقت در آموزش مجازی و کمبود امکانات، ممکن است این امر به خوبی صورت نگیرد. از طرفی رفتار معلم خصوصا در مقاطع پایین تر بسیار دانش آموزان را تحت تاثیر قرار می دهد که در آموزش مجازی این اتفاق کمتر می تواند رخ دهد (رزاقی، ۱۴۰۱).

۶-۳- عدم ارتباط با جامعه و مردم

کودکان و نوجوانان معمولا در سن مدرسه، جدا از آموزه های تحصیلی رفتارهای اجتماعی را نیز می آموزند. این رفتارها می تواند شامل معاشرت ها در محیط مدرسه با معلمان، مدیر مدرسه و دانش آموزان باشد. همچنین این تعاملات می تواند در مسیر رسیدن به مدرسه یا سایر کادر آن باشد. به عنوان مثال با راننده ی سرویس، مسئول نظافت مدرسه، مسئول آزمایشگاه و...

آموزش مجازی صرفا بر روی آموزش دروس متمرکز است و دانش آموزان نمی توانند به خوبی رفتارهای اجتماعی را فراگیرند این کاهش محسوس روبه رو شدن با آدمهای متفاوت ممکن است به مرور زمان کودکان و نوجوانان را دچار انزوا کند. همچنین ممکن است اعتماد به نفس آنها را نیز تحت تاثیر قرار گیرد و از این بابت به افراد استرس وارد شود.

۶-۴- استفاده ی زیاد از موبایل و تبلت

یکی از مهم ترین الزامات شرکت در کلاس های آنلاین استفاده از موبایل، تبلت و لپ تاپ است. دانش آموزان بسته به نیاز خود از یکی از این وسایل استفاده می کنند. کودکان و نوجوانان در سنینی هستند که بدن حساستری دارند و احتمال آسیب به چشمها، مهره های گردن و کمر و عضلات در آنها بیشتر از بزرگسالان است. به همین علت ممکن است در سنین بالاتر دچار مشکلات شدیدی شوند.

ممکن است خیلی از دانش آموزان به شیوه ی درستی پشت میز ننشینند یا هنگام نوشتن مطالب درسی از روی موبایل یا تبلت دچار حواس پرتی شوند. به مرور زمان ممکن است مشکلاتی در تمرکز و قوه ی خلاقیت دانش آموزان، با توجه به این شرایط به وجود آید. نکته ی مهم دیگر زمان امتحانات دانش آموزان است. ممکن است بعضی از آنها در امتحانات خود تقلب نمایند که در طی زمان به یک عادت برای آنها تبدیل شود.

۶-۵- آموزش مجازی و کم تحرکی

دانش آموزان در زمان حضور در مدرسه و بازی با همسالان خود به میزان خوبی تحرک دارند. غالباً در طی آموزش مجازی که چند ساعت نیز به طول می انجامد، دانش آموزان باید پشت سیستم خود آنلاین باشند و در این زمان ها تحرکی ندارند. متأسفانه ممکن است این روند برای آن ها به عادت تبدیل شود و به مرور زمان کم تحرک تر از قبل شوند. یکی از نتایج زبان بار کم تحرکی، چاقی است. کودکان و نوجوانان در سن رشد هستند و تحرک مناسب می تواند این روند را بهبود بخشد. اما این شرایط می تواند باعث چاقی آن ها شده و در آینده مشکلات بیشتری را نیز برایشان به وجود آورد. والدین باید توجه کافی را به این مسئله داشته باشند و بیش از پیش به ورزش و تغذیه ی فرزند خود اهمیت دهند. همچنین سعی کنید ارتباط خود را با معلمان او حفظ نمایید و در جریان روند تحصیلی فرزند خود قرار گیرید تا بتواند با حفظ سلامتی و بهترین نتیجه از این شرایط عبور کنید (رزاقی، ۱۴۰۱).

۷- نتیجه گیری

همان گونه که می دانید استفاده از آموزش مجازی و کلاس های آنلاین با شیوع ویروس کرونا بسیار مورد توجه قرار گرفت. با افزایش استفاده از کلاس های آنلاین، دانش آموزان و معلمان با چالش هایی مانند غیبت دانش آموزان سر کلاس ها، کاهش تعامل دانش آموزان و معلمان در کلاس آنلاین، شرکت نکردن دانش آموزان در فعالیت های کلاسی و ... روبرو شدند. این چالش ها موجب نگرانی معلمان در خصوص میزان یادگیری دانش آموزان گردید. این موضوع فقط مختص آموزش مجازی نیست. به عبارت دیگر، چه در کلاس های حضوری و چه در کلاس آنلاین، تشویق دانش آموزان به شرکت در فعالیت های کلاسی موضوعی چالش برانگیز است. اما در کلاس های آنلاین، به دلیل اینکه دانش آموزان در خانه آموزش می بینند و تعامل بین معلمان و دانش آموزان از راه دور برقرار می شود، تشویق دانش آموزان به شرکت در فعالیت های کلاسی اهمیت بیشتری پیدا می کند. همانند کلاس ها حضوری، در کلاس آنلاین نیز راه های مختلفی برای ارتقا مشارکت دانش آموزان و تشویق آن ها به شرکت در فعالیت های کلاسی وجود دارد. که در این مقاله به معرفی راه هایی که می تواند به معلمان در تشویق دانش آموزان به فعالیت در کلاس آنلاین کمک نماید پرداختیم.

مراجع

۱. امیریان فارسانی، مریم.، امیریان فارسانی، فاطمه، امیریان فارسانی، ناهید. آموزش و کرونا : (فرصت و تهدید)، رشت: کدیور، ۱۴۰۱.
۲. سیفی، مینا. کیفی سازی در آموزش مجازی الکترونیکی با الهام از تجارت پاندمی کووید - ۱۹، تهران: سنجش و دانش، ۱۴۰۲.
۳. رزاقی، مهدی. آموزش آنلاین در آیینی یک تجربه: فرصت ها و کاستی های آموزش آنلاین با تمرکز بر اثربخشی آموزشی در دوران کرونا، تهران: نور هدایت، ۱۴۰۱.
۴. فاضلی، حمیدرضا. صالحی، ماندانا. م نظریان، حمدرضا. حفیظی، مریم. بررسی میزان یادگیری دانش آموزان ابتدایی قبل و بعد از کرونا، رودان : پویندگان علم، ۱۴۰۳.
۵. معینیان، داود. بنی سی، پری ناز. نگرشی نو به آموزش مجازی، تهران : آینده سازان: شهرآب، ۱۳۸۵
۶. منصوری، نسرين. منصوری، غلامرضا. چالش ها و تجارب آموزش مجازی در دوران شیوع کرونا (کووید ۱۹)، شادگان: نشر شوکی، ۱۴۰۳.

۷. Darlene, Christopher. The Successful Virtual Classroom: How to Design and Facilitate Interactive and Engaging Live Online Learning Publisher AMACOM. EditionFirst Edition Publication .DateOctober ۹, ۲۰۱۴
۸. Drexel University School of Education. The Benefits of Online Education in a Virtual Classroom.